

ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ЗМІНАМИ В ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ СКЛАДНОЩІ РЕІНТЕГРАЦІЇ У КОЛИШНІХ КОМБАТАНТІВ

Актуальність дослідження пов'язана з продовженням збройного протистояння на Сході України, та його прямим і опосередкованим впливом на життя населення країни в цілому. Групами, які зазнали найбільшого впливу наразі є цивільне населення, яке перебуває поблизу лінії зіткнення, тимчасово переміщені особи та особи, які є або були безпосередньо залученими до бойових дій. Поруч з питаннями соціальної, юридичної та медичної допомоги як першочергових, стоїть питання надання доступу до системи охорони психічного здоров'я з метою забезпечення комплексних можливостей для відновлення особи після тривалого перебування в екстремальній та (або) травматичній ситуації, повноцінного залучення до загального суспільного життя. Колишні комбатанти створюють групу людей, яка, з одного боку, постійно зростає у чисельності, у зв'язку з продовженням військового конфлікту, а з іншого, - зазнала значних змін.

Мета дослідження полягає у висвітленні результатів теоретичного аналізу наукової літератури щодо ускладнень реінтеграції колишніх комбатантів у зв'язку зі змінами в психофізіологічній сфері.

Результати теоретичного дослідження проблеми. В сучасній науковій психологічній літературі з питань повернення колишніх учасників бойових дій до функціонування в умовах цивільного суспільства, на позначення процесу переходу, найчастіше використовуються терміни "адаптація", "реабілітація", "реінтеграція" та "ресоціалізація". При цьому мається на увазі, що процес адаптації має біологічний (приспосовування до умов оточуючого фізичного середовища) та соціально-психологічний (приспосовування індивіда до

норм оточуючого соціального середовища) виміри. Перш за все, адаптація - це активність суб'єкта у пристосуванні до обставин, що змінюються. На відміну від цього, "реабілітація" позначає сукупність засобів, які застосовуються до суб'єкта з метою відновлення його попередніх функціональних характеристик, - фізіологічних та психологічних. Потреба в реабілітаційних заходах для ветеранів пов'язана зі шкодою для здоров'я, яка є супутньою воїнській службі. При цьому, відновлення до попереднього функціонального рівня є не завжди можливим і залежить від характеру завданої шкоди. Таким чином, реабілітація не забезпечує відновлення до рівня функціонування, який передував участі у бойових діях і це створює питання про реінтеграцію ветеранів.

Реінтеграція ветеранів бойових дій - це повторне включення колишніх членів цивільного суспільства у систему соціальних відносин, яка також зазнала певних трансформацій протягом періоду несення ними служби. Відтак, реінтеграція є перебудовою системи зв'язків з урахуванням характеристик суб'єктів взаємодії в їх поточному стані. Термін "ресоціалізація" є змістовно близьким, але наголошує на активності індивіда, - вивченні та вкоріненні в поведінці та уявленнях норм (іншого) оточуючого соціального середовища, у той час як реінтеграція має на увазі також і активну роль середовища у тому, як відбувається входження особи у співжиття.

"Перезалучення" ветеранів АТО_ООС до цивільної сфери є ускладненим змінами у психофізіологічному функціонуванні та психоемоційній регуляції, які є щільно пов'язаними. Набуті впродовж тривалого перебування в екстремальних умовах (наявність загроз для життя і здоров'я) та травмуючих ситуаціях (розлука, поранення, спостереження смерті тощо), ці зміни позначаються на власних ресурсах організму людини, суб'єктивному самопочутті та взаємодії з

оточенням. Порушення в емоційній та соціальній сферах значною мірою зумовлюють одне одного, а усталеність такої ситуації згодом може призводити до формування змін в особистості ветерана. Окрім зазначеного, дезінтеграція з цивільними особами призводить до меншої залученості ветерана до суспільного життя, що відбивається на можливостях, в тому числі, в отриманні допомоги, і є пов'язаним з соціальною ексклюзією створеною взаємною нездатністю до порозуміння та побудови основи для взаємодії.

Висновки. Реінтеграція колишніх учасників АТО_ООС є двостороннім процесом, однією частиною якого виступає цивільне суспільство, а іншою – безпосередньо учасники бойових дій. Суттєвий вплив на можливості реінтеграції ветеранів чинять зміни власне фізіологічних характеристик та їх внесок в порушення психоемоційної регуляції і, через це, - у проблеми соціальної взаємодії. Таким чином, як можливості реабілітації, так і складнощі, присутні в індивідуальній адаптації, мають значення для перебігу реінтеграції, подальше детальне вивчення якої видається перспективним напрямком для емпіричних досліджень.

Стародуб Максим

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ОСІБ ПІЗЬНОГО ЮНАЦЬКОГО ВІКУ В СТРЕСОВИХ СИТУАЦІЯХ

Пізній юнацький вік визначається у психології як період від 18 до 23 років [1]. Цей період пов'язаний із переходом від дитячого віку до дорослого, самовизначенням, самоідентифікацією, визначенням власного місця у соціумі та вибором напрямку власного життєвого шляху. Це являє собою першу справжню відповідальність молодой людини перед самою собою, і, відповідно, створює велике стресове